

LAPSIASIAVALTUUTETTU

Toteutuvatko oikeutesi?

Tässä esitteessä kerrotaan
lapsen ihmisoikeuksista ja
lapsiasiavaltuutetun toiminnasta.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:11.

Lapsiasiavaltuutettu edistää lapsen oikeuksia

● Tämä esite kertoo lapsen ihmisoikeuksista Suomessa sekä lapsiasiavaltuutetun toiminnasta. Lapsiasiavaltuutettu kuuntelee lasten ajatuksia ja selvittää, miten suomalaislapset voivat ja miten heidän oikeutensa toteutuvat.

Valtuutettu työskentelee sen puolesta, että lapsia kuunnellaan enemmän ja että heistä pidetään hyvää huolta. Suomen lapsiasiavaltuutettuna on vuodesta 2005 alkaen toiminut *Maria Kaisa Aula*. Hän myös tiedottaa lapsille ja aikuisille lasten ihmisoikeuksista.

Lapsiasiavaltuutetun mielestä Suomessa lasten elämään tarvitaan:

- enemmän aikuisten läsnäoloa ja vähemmän yksinäisyyttä,
- enemmän leikkiä ja vähemmän suorittamista,
- enemmän palveluita, jotka auttavat ja tukevat perheitä,
- enemmän mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi.

Toteutuvatko oikeutesi?

Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2011:11.

Julkaisija
Lapsiasiavaltuutetun toimisto
Vaasankatu 2, 40100 Jyväskylä

Puhelin: 09 160 73986
Faksi: 014-337 4248

Sähköposti:
lapsiasiavaltuutettu@stm.fi

www.lapsiasia.fi
www.lastensivut.fi

Taitto
Workshop Päiviä Oy

Kuvat
Panu Päiviä, Hannu Rahikainen
Colourbox, iStockphoto

Paino
Aksidenssi Oy, Helsinki 11/2011
ISSN 1798-3991 (painettu)
ISSN 1798-4009 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-00-3190-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-3191-6 (PDF)
PDF julkaistu verkossa 14.11.2011
www.lapsiasia.fi

Mikä on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus?

YK on valtioiden yhteistyöjärjestö.

● Jokaisella lapsella on erityisiä lapsen oikeuksia. Ne perustuvat Yhdistyneiden Kansakuntien eli YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Tämä sopimus on myös lapsiasiavaltuutetun työn perusta. YK on valtioiden yhteistyöjärjestö.

Eri valtioiden johtajat tekivät lapsen oikeuksien sopimuksen, jotta aikuiset ymmärtäisivät suojella ja kunnioittaa lapsia kaikkialla maailmassa. Sopimuksessa on yhteensä 54 kohtaa eli artiklaa. Ensimmäisen artiklan mukaan kaikki alle 18-vuotiaat ovat lapsia.

Sopimus velvoittaa valtioita huolehtimaan lapsen oikeuksien toteutumisesta. Suomen eduskunta on hyväksynyt sopimuksen vuonna 1991.

Koska Suomen valtio on allekirjoittanut sopimuksen, täytyy sen myös huolehtia siitä, että kaikki suomalaiset tietävät lapsen oikeuksien sopimuksesta. Lapsen oikeuksien toteuttaminen on jokaisen aikuisen velvollisuus.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet

Aikuisten on otettava selvää lasten mielipiteistä.

Lapsia on kuunneltava ja heidän mielipiteensä tulee ottaa huomioon. Esimerkiksi kun vanhemmat tekevät lapsia koskevia päätöksiä, pitää heidän ottaa myös lasten mielipiteet huomioon. Kouluissa lapsilla on mahdollisuus liittyä oppilaskuntaan ja esittää parannuksia kouluviihtyvyyteen.

Kaikki lapset ovat tasa-arvoisia.

Kaikkien aikuisten pitää kohdella lapsia hyvin ja tasa-arvoisesti. Aikuksilla tarkoitetaan esimerkiksi perheenjäseniä, kummeja, isovanhempia, harrastusryhmien vetäjiä, opettajia ja päättäjiä.

Lapsella on oikeus hyvään elämään.

Äitien ja isien tehtävä on huolehtia lapsistaan. Jos vanhemmat eivät pysty huolehtimaan lapsestaan, on perheelle tarjottava apua. Joissakin tilanteissa ongelmat ovat niin vakavia, että lapsen on parempi asua muualla kuin omien vanhempiansa luona.

Aikuisten on tehtävä päätöksiä, jotka ovat lasten parhaaksi.

Aikuisten pitää miettiä, mitä seurauksia erilaisilla päätöksillä on lapsille. Esimerkiksi uutta koulua rakennettaessa ei saa ajatella pelkästään, millainen koulu on halvin. On mietittävä, millainen koulu on lapsille paras.

Lapsella on oikeus olla oma itsensä.

Jokaisella lapsella on oikeus olla oma itsensä. Ketään ei saa vähätellä tai kiusata esimerkiksi ulkonäön perusteella. Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa ja kehittyä omaan tahtiin.

Miten YK ottaa selvää lapsen oikeuksista Suomessa?

YK antoi kesäkuussa 2011 Suomelle suosituksia.

Miten lapsen oikeudet toteutuvat Suomessa?

Monet asiat ovat Suomessa hyvin.

● Sopimuksen allekirjoittaneet valtiot, kuten esimerkiksi Suomi, kertovat viiden vuoden välein YK:lle siitä, miten oikeudet omassa maassa toteutuvat. Asiasta kerrotaan kirjoittamalla raportti YK:n lapsen oikeuksien komitealle. Suomi on antanut oman raporttinsa komitealle neljä kertaa (vuosina 1993, 1998, 2003 ja 2008).

Lapsen oikeuksien komiteaan kuuluu 18 aikuista. He lukevat eri maista tulevat raportit tarkasti ja keskustelevat niistä. Sen jälkeen YK-komitea kertoo valtiolle mitkä asiat ovat hyvin ja mitä asioita pitää vielä parantaa. Komitean aikuiset antavat valtiolle suosituksia ja huomautuksia, joita noudattamalla lapsen oikeudet toteutuisivat paremmin.

Suomen valtio antoi neljännen kerran raportin YK-komitealle vuonna 2008. Tammikuussa 2011 Suomen lapsiasiavaltuutettu kirjoitti komitealle oman lisäraportin.

Suurin osa lapsiasiavaltuutetun YK:lle kertomista tiedoista oli peräisin lapsilta ja nuorilta. Tärkeitä olivat myös lapsiasiavaltuutetun ja lasten asioita tuntevien aikuisten havainnot.

Kun YK-komitean aikuiset olivat lukeneet Suomesta tulleet raportit, antoivat he Suomen valtiolle suosituksia ja huomautuksia kesäkuussa 2011.

● Monet asiat ovat suomalaisilla lapsilla paremmin kuin monissa muissa maissa. Useimmilla lapsilla on ruokaa, vaatteita, turvaa ja harrastusmahdollisuuksia. Yleensä kotona sekä päiväkodissa pidetään lapsista huolta, koulussa saa hyvää opetusta ja lääkäriin pääsee, kun tulee kipeäksi. Lasten ei tarvitse kärsiä sodasta tai elää kadulla.

Hyvä asia on, että lapsen oikeuksista on jaettu tietoa lapsille ja aikuisille. Lapsilla on nykyisin enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa. Suomen lakien mukaan kaikenlainen lasten satuttaminen ja vahingoittaminen on kiellettyä.

Mutta huonojakin asioita on. Monissa perheissä on ongelmia, riitelyä ja liian vähän yhteistä aikaa. Moni nuori aloittaa aikaisin alkoholikokeilut ja tupakanpolton. Lapset eivät myöskään viihdy koulussa yhtä hyvin kuin joidenkin muiden maiden lapset. Yhä useamman lapsen perheessä on puutetta rahasta.

Joskus harrastuksetkin voivat rasittaa lapsia. Kaikki eivät pidä kilpailemisesta.

Lapset asuvat erilaisilla paikkakunnilla. Joissakin kunnissa on paljon palveluja ja harrastusmahdollisuuksia. Esimerkiksi lääkäreitä, terveydenhoitajia ja kirjastoja on riittävästi. Mutta on myös kuntia, joissa näitä on vähän tai palvelut ovat kaukana.

Lapsiperheiden arjen iloja ja huolia

● Suurin osa lapsiasiavaltuutetun tekemiin kyselyihin vastanneista lapsista kertoi, että kotona on hyvä olla ja lapsista pidetään huolta. Lapset viihtyvät kotona. Erityisesti lapset pitävät perheen yhteisistä arkipuuhiista, kuten ruuanlaitosta, leikkimisestä ja yhteisistä harrastuksista.

Mutta joidenkin lasten mielestä perheenjäsenet viettävät liian vähän aikaa yhdessä. Joskus vanhemmilla voi olla liian paljon työtä. Silloin aikaa ei riitä lapsille. Joillakin lapsilla on turvaton olo, koska he joutuvat olemaan paljon yksin. Epäsopu perheissä haittaa lapsia.

On lapsia joilla on paljon leluja, vaatteita ja he pääsevät usein matkoille. Toisilla lapsilla voi olla puutetta kaikesta tästä.

Suomessa on yhä enemmän perheitä, joilla on niin vähän rahaa, että se ei riitä edes monipuoliseen ruokaan. Se voi johtua esimerkiksi vanhemman työttömyydestä tai sairastumisesta.

On tärkeää, että lapset voivat asua kotona vanhempien, siskojen ja veljien kanssa. Mutta joskus vanhemmat eivät pysty huolehtimaan lapsistaan. Heillä voi olla liian paljon omia ongelmia. Yksi vakava ongelma on joidenkin vanhempien liiallinen alkoholin tai muiden päihteiden käyttö.

Ennen vanhaan lapsia saatettiin lyödä, tukistaa tai piiskata, jos he eivät totelleet aikuisia. Tämän kuviteltiin auttavan lasta oppimaan hyvälle tavoille. Nykyään tiedetään, että kaikki satuttaminen ja väkivalta on lapsille haitaksi. Vaikka lapsia ei saa kasvattaa näin, silti jotkut aikuiset voivat esimerkiksi tukistaa tai lyödä. Se on väärin.

YK on huolissaan seuraavista asioista:

- Joidenkin lasten vanhemmat käyttävät liikaa alkoholia tai muita päihteitä eivätkä perheen ulkopuoliset aikuiset aina huomaa sitä ja tarjoa apua.
- Joskus vanhempien erotessa kiistely voi kestää pitkään ja lapset joutuvat kärsimään.
- Vanhempia pitäisi auttaa enemmän heidän ongelmissaan. Jos lapsi ei kuitenkaan voi asua kotona, pitäisi hänen päästä asumaan toiseen perheeseen eikä laitokseen.
- Köyhien lasten ja lapsiperheiden määrä on kasvanut. Suomen on tuettava köyhiä perheitä paremmin.

Erilaisuus on rikkautta

● Kaikki lapset eivät synny terveinä. Tervekin lapsi voi sairastua tai vammautua. Vammaiset lapset tarvitsevat apua ja tukea tavallista enemmän.

Moni vammaisen lapsi ei pääse opiskelemaan lähikouluunsa, vaikka haluaisikin. Samassa koululuokassa opiskeleva vammaisen oppilas opettaa muille oppilaille paljon. Muut voivat ymmärtää, miten samanlaisia ihmiset ovat, eivätkä he enää pelkää erilaisuutta.

Syrjintää ovat kokeneet myös monet maahanmuuttaja-, romani- ja saamelaislapset sekä viittomakieliset lapset. Koulukaverit ovat voineet kiusata ja vieraat aikuisetkin voivat olla ennakkoluuloisia.

Romanien, saamelaisten, viittomakielisten ja eri maista Suomeen tulneiden lasten omilla kulttuureissa on hienoja asioita, joihin muidenkin lasten olisi mielenkiintoista tutustua. Sellaisia ovat esimerkiksi vaatteet, tavat, ruoat, musiikki, tanssi, teatteri ja kuvataide.

YK on huolissaan seuraavista asioista:

- Maahanmuuttaja-, romani- ja saamelaislapset sekä viittomakieliset ja vammaiset lapset kokevat edelleen syrjintää ja kiusaamista. Lapsilla on näistä kulttuureista liian vähän tietoa.
- Vammaiset lapset ja heidän perheensä eivät aina saa riittävän hyviä palveluja. Heidän voi olla vaikea kulkea ja päästä julkisiin rakennuksiin, busseihin, juniin tai kauppoihin.
- Romanilapset ja saamelaislapset eivät aina voi käyttää omaa kieltään. Päätäjien on kiinnitettävä parempaa huomiota romani- ja saamelaislasten oikeuksiin.
- Joskus muista maista kotoisin olevat lapset hakevat Suomesta turvapaikkaa. Pakolaislapset ovat yleensä sellaisia lapsia, joiden kotimaassa käydään sotaa. Jos lapsi hakee turvapaikkaa yksin, ilman omaa perhettä, pitää hänelle tarjota riittävästi aikuisten apua ja tukea.

Lapset koulussa, päivähoidossa ja vapaa-ajalla

● Lapsiasiavaltuutettu on selvittänyt lasten omia näkemyksiä siitä, mikä on koulussa hyvin ja missä on parantamisen varaa. Hyvät opettajat ja mukavat kaverit saavat lapsilta paljon kiitosta. Lisäksi lapset kiittävät hyvää opetusta sekä ilmaista kouluruokaa.

Lapset ovat kertoneet erilaisissa kyselyissä, että he eivät aina viihdy koulussa. Lapsia tulisi ottaa enemmän mukaan koulun arkipäivän asioiden suunnitteluun. Parantamisen varaa lapset näkevät useimmin kouluruokailun järjestelyissä sekä koulun tiloissa ja pihan viihtyisyydessä.

Koulukiusaamista on yritetty vähentää, mutta silti sitä esiintyy monissa kouluissa. Toinen oppilas voi satuttaa välitunnilla. Oppilaat voivat myös kiusata toisiaan puhumalla ilkeästi.

Pienten lasten vanhempien mielestä päiväkodeissa on liian suuria ryhmiä. Päiväkodin työntekijöiden aika ei riitä kaikille lapsille. Päiväkodeissa työskenteleviä aikuisia on koulutettava kohtaamaan lapset hyvin. Lapset itse ovat toivoneet lyhyempiä hoitopäiviä.

Vapaa-ajalla lapset ja nuoret pitävät kavereiden kanssa yhdessä olemisesta. Viihtyisä, siisti ja turvallinen lähiympäristö on lapsille tärkeä. Erityisesti lapset ja nuoret arvostavat sitä, että he voivat liikkua omalla asuinalueellaan itsenäisesti.

Kaikilla lapsilla pitää olla oikeus harrastuksiin. Näin ei kuitenkaan aina ole. Pienillä paikkakunnilla on joskus liian vähän harrastusmahdollisuuksia. Joskus harrastukset ovat liian kalliita tai esimerkiksi vammaisille lapsille ei ole tarjolla sopivia harrastuksia. Kaikki kunnat eivät tarjoa riittävästi iltapäivätoimintaa alakouluikäisille lapsille.

YK on huolissaan seuraavista asioista:

- Opettajilla on liian vähän tietoa erilaisista kulttuureista ja lasten kokemista ongelmista. Kouluihin pitäisi esimerkiksi palkata enemmän romanitaustaisia aikuisia töihin.
- Aikuisten pitää puuttua koulukiusaamiseen vielä tehokkaammin.
- Terveystoimittajia, koulupsykologeja ja -kuraattoreja on kouluissa liian vähän.
- Aikuisten on selvitettävä miksi osa lapsista viihtyy huonosti koulussa.
- Päivähoidon lapsiryhmät ovat joskus liian suuria, ryhmien kokoa pitää pienentää. Lisäksi aikuisia pitää kouluttaa paremmin.

Lapsuuden ja nuoruuden pulmia

● Jokaisella meistä on hyviä ja huonoja päiviä. Välillä asiat sujuvat hyvin ja välillä moni asia harmittaa tai suututtaa. Tämä on ihan normaalia.

Mutta joskus asiat ovat vakavampia. Joillakin nuorilla on masennusta. Masennus on sairaus, joka vaikuttaa mielialaan. Mikään ei ilahduta tai innosta, tai kaikki ärsyttää. Kun masentaa niin ajatukset ovat alakuloisia ja itseä vähätteleviä eikä unikaan ehkä tule. Tällöin tarvitaan aikuisten apua.

On hyvä, että lapset ja nuoret pääsevät koulussa säännöllisesti terveystarkastuksiin. Lisäksi kouluissa on oltava terveystiedon oppitunteja. Mutta terveydenhoitajia, koulupsykologeja ja -kuraattoreja on kouluissa liian vähän eivätkä he aina ole oppilaille tuttuja. Heitä tarvittaisiin enemmän, jotta lapset ja nuoret saisivat ajoissa apua masennukseen tai muihin ongelmiin.

Lapset kokevat väkivaltaa enemmän kuin aikuiset. Joskus toiset lapset tai nuoret satuttavat, joskus taas omat vanhemmat tai muut aikuiset. On tärkeää, että väkivallan kohteeksi joutunut lapsi tai nuori saa apua. Hän saattaa kuitenkin pelätä seurauksia, jos hän kertoo asiasta ulkopuolisille ihmisille. Lapsi ei myöskään aina tiedä, mihin voi ottaa yhteyttä ja kenelle voi kertoa asiasta.

Lapsen ajatuksia pitäisi kuulla tarkemmin myös silloin, kun on tapahtunut rikos. Lasten pitäisi tietää, mihin voi ottaa yhteyttä, jos joku on toiminut väärin.

YK on huolissaan seuraavista asioista:

- Masennuksesta kärsiville lapsille ja nuorille pitää olla tarjolla enemmän tukea ja keskusteluapua.
- Osa nuorista aloittaa varhaisella iällä alkoholin ja tupakan kokeilun. Nuorten päihteiden käyttöä on vähennettävä kertomalla heille miten haitallista se on.
- Suomen on varmistettava että lapsia auttavat puhelinlinjat ja Internetissä tukea antavat verkkosivut toimivat säännöllisesti ja tehokkaasti.
- Tyttöihin kohdistuu paljon epäsovivaa häirintää Internetissä ja matkapuhelinten kautta. Aikuisten pitää puuttua tällaiseen häirintään.
- Lapsille saatetaan tehdä Internetissä epämukavia tai kiellettyjä pyyntöjä (voidaan esimerkiksi pyytää lähettämään omia alastonkuvia), aikuisten pitää puuttua ja kieltää tällainen rikollinen toiminta.
- Aikuisten pitää työskennellä sen puolesta, että lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa saadaan vähennettyä.

Lapsilla on oikeus osallistua ja vaikuttaa

● Lapsen oikeuksiin kuuluu mahdollisuus osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Eduskunta on säätänyt useita lakeja, jotka tukevat tätä oikeutta.

Lapsella on oikeus kertoa mielipiteensä ihan tavallisissa tilanteissa perheen ja ystävien kesken ja vaikkapa harrastuksissa. Aikuksilla on siinä opittavaa. Suurin este lasten osallistumiselle on aikuisten kiire! Kaikki aikuiset eivät myöskään osaa jutella eri-ikäisten lasten kanssa.

Nuorisovaltuustoissa, lasten parlamenteissa ja koulujen oppilaskunnissa lasten mielipiteet tulevat esille. Myös erilaisilla kyselyillä on hyvä selvittää, mitä mieltä lapset ovat heille itselleen tärkeistä asioista. Lapsilla ja nuorilla on paljon kokemusta erilaisista palveluista, kuten esimerkiksi kirjastoista, hammashoidosta tai bussiliikenteestä. Aikuisten on hyvä ottaa lasten kokemuksia huomioon silloin, kun palveluja kehitetään.

Lapsiasiavaltuutetun toimiston työntekijät keskustelevat säännöllisesti lasten ja nuorten kanssa esimerkiksi erilaisissa tapahtumissa. Lapsiasiavaltuutetun työn tukena toimii nuorista koostuva neuvonantajaryhmä sekä Suomen Lasten Parlamentti. Lisäksi lapsiasiavaltuutettu tekee lapsille ja nuorille kyselyjä.

Lapsiasiavaltuutettu on kerännyt tietoa lasten vaikuttamisesta perheessä, vapaa-aikana ja koulussa "Asiaa aikuisille" -kirjaan. Kävi ilmi, että lapset haluavat vaikuttaa etenkin koulujen arkeen. Tätä kirjaa kaikkien lasten kanssa tekemisissä olevien aikuisten kannattaa lukea. (kirja löytyy verkosta: www.lapsiasia.fi/julkaisut)

YK on huolissaan seuraavista asioista:

- Kun vanhemmat eivät pysty huolehtimaan lapsistaan, niin lapset saatetaan sijoittaa asumaan kodin ulkopuolelle lastensuojelulaitokseen tai sijaisperheeseen. Näissä tilanteissa aikuisten pitää kuunnella lasten kokemuksia paremmin.
- Lasten ja nuorten tulee saada vaikuttaa enemmän koulun asioihin. Erityisesti aikuisten tulee ottaa huomioon lasten ja nuorten kokemuksia silloin, kun parannetaan oppilaiden koulussa viihtymistä.

Lapsiasia- valtuutetun suosituksia aikuisille

Lapsiasiavaltuutettu
suosittelee, että
aikuiset ottavat
lasten asioista
päättäessään
huomioon
seuraavaa:

- Ongelmiin joutuneille vanhemmille pitää tarjota apua. Apua pitäisi saada jo silloin, kun ongelmat ovat vielä pieniä.
- Vanhemmille tarvitaan enemmän mahdollisuuksia tehdä lyhyttä työpäivää ja olla lasten kanssa.
- Aikuisia pitää kouluttaa niin, että he osaavat ottaa huomioon lasten kokemuksia ja näkemyksiä ja että he tuntevat lasten ihmisoikeudet.
- Lapsille pitää järjestää riittävästi sellaisia harrastusmahdollisuuksia, joissa ei tarvitse kilpailla eikä suorittaa.
- Suomen hallituksen tulee antaa rahaa köyhyydestä kärsiville lapsiperheille.
- Kuntien välisiä eroja lasten ja perheiden palveluissa pitää vähentää. Palveluiden tulee olla riittävän lähellä.
- Opettajiksi opiskeleville on annettava tietoa romani-, saamelais- ja maahanmuuttajavähemmistöistä sekä vammaisten lasten opettamisesta.
- Saamelaislapsille on turvattava oikeus saamen kielen ja kulttuurin opetukseen sekä saamenkieliseen opetukseen riippumatta siitä, missä he asuvat.
- Oppilaskuntatoiminnan järjestäminen pitäisi olla kaikille peruskouluille pakollista.
- Koulujen pihojen tulee olla viihtyisämpiä. Lasten mielipiteet kouluruokailusta on otettava huomioon.
- Lasten ja nuorten auttaviin puhelimiin ja nettipalveluihin pitää saada lisää aikuisia päivystäjiä, jotta ne voivat auttaa useampia lapsia ja nuoria.
- Lasten ja nuorten mielenterveyden hoitoon tarkoitettuja palveluja pitää lisätä.
- Vääriä mielikuvia herättävä alkoholin mainostaminen pitää kieltää.

Lapsen oikeuksien yleissopimus lyhyesti

1. Jokainen alle 18-vuotias on lapsi.
2. Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Ketään lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ominaisuuksien, mielihipiteiden tai alkuperän vuoksi.
3. Lapsia koskevia päätöksiä tehtäessä on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lapsen etu.
4. Valtion on pidettävä huolta siitä, että tässä sopimuksessa luetellut oikeudet toteutuvat lasten elämässä.
5. Lapsen vanhempien tai muiden huoltajien on pidettävä huolta lapsen kasvatuksesta. Valtion on autettava vanhempia tässä tehtävässä.
6. Lapsella on oikeus elämään. Valtion on varmistettava, että lapset saavat kehittyä rauhassa omaan tahtiin.
7. Syntyneellä lapsella on oikeus nimeen ja kansalaisuuteen. Lapsella on oikeus tuntea vanhempansa ja olla ensisijaisesti heidän hoidettavanaan.
8. Lapsella on oikeus omaan nimeensä, oman maan kansalaisuuteen ja sukulaisiinsa.
9. Lapsella on oikeus elää vanhempiensa kanssa, jos hänellä on hyvä ja turvallista olla heidän kanssaan. Vanhemmistaan erossa asuvalla lapsella on oikeus tavata ja pitää säännöllisesti yhteyttä kumpaankin vanhempansa. Tapaaminen voidaan estää, jos se on lapsen edun vastaista.
10. Jos lapsi joutuu eroon vanhemmistaan siten, että he joutuvat eri maihin, pitää valtion yrittää saada heidät takaisin toistensa luokse mahdollisimman nopeasti.
11. Valtion pitää estää lasten laitton kuljetus maasta toiseen.
12. Lapsella on oikeus vapaasti ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Lapsen mielipide on otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti.
13. Lapsella on oikeus kertoa oma mielipiteensä asioista, kunhan se ei loukkaa muita.
14. Lapsella on oikeus ajatella vapaasti. Lapsella on myös oikeus kuulua tai olla kuulumatta johonkin uskontoon. Vanhemmat ohjaavat lasta tämän oikeuden käyttämisessä.
15. Lapsella on oikeus liittyä yhdistyksiin ja toimia niissä.
16. Lapsella on oikeus yksityisyyteen, kotirauhaan ja kirjesalaisuuteen. Hänen kunniansa tai mainettaan ei saa halventaa.
17. Lapsella on oikeus saada tiedotusvälineiden kautta sellaista tietoa, joka on tärkeää hänen kehityksensä ja hyvinvointinsa kannalta. Lasta tulee suojella hänen hyvinvointinsa kannalta vahingolliselta tiedolta ja aineistolta.
18. Valtion täytyy tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa esimerkiksi pitämällä huolta siitä, että perheet saavat tarvitsemiansa palveluita.
19. Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.
20. Lapsella, joka ei voi elää vanhempiensa kanssa, on oikeus saada erityistä suojelua ja tukea muualta, esimerkiksi lastensuojelulaitoksista tai sijaisperheistä. Sijoituspaikan vaihtamista on vältettävä ja lapsen ihmisuhteiden pysyvyyttä on kunnioitettava.
21. Lapsi voidaan adoptoida, jos se on hänen kannaltaan paras vaihtoehto.
22. Pakolaislapsella on oikeus saada tarvitsemansa erityinen huolenpito.
23. Vammaisen lapsen pitää saada parasta mahdollista hoitoa ja apua, joka edistää hänen itseluottamustaan ja osallistumistaan.
24. Lapsella on oikeus elää mahdollisimman terveenä ja saada tarvitsemansa terveyden- ja sairaudenhoito.
25. Jos lapsi on sijoitettu asumaan syntymäkotinsa ulkopuolelle, täytyy aikuisten antaa hänelle riittävä hoitoa. Aikuisten täytyy välillä tarkistaa, pitävätkö sijoituksen syyt vielä paikkansa.
- 26.–27. Lapsella ja hänen vanhemmillaan on oikeus riittäviin palveluihin ja rahalliseen tukeen tarvittaessa.
28. Lapsella on oikeus saada perusopetusta ilmaiseksi. Valtion täytyy pitää huolta siitä, että kaikki lapset käyvät koulunsa loppuun asti eivätkä jätä sitä kesken.

29. Koulutuksen on kehitettävä lapsen omia taitoja, lapsen omaa kieltä ja kulttuuria. Koulutuksessa on kerrottava lapsille heidän oikeuksistaan ja muiden ihmisten oikeuksista sekä suvaitsevaisuudesta. Lisäksi on kerrottava ympäristön suojelusta.
30. Kaikilla lapsilla on oikeus omaan kulttuuriinsa, uskontoonsa ja kieleensä.
31. Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.
32. Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen opintojaan tai vahingoittaa hänen terveyttään tai kehitystään.
33. Lasta on suojeltava huumeilta.
34. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta sopimattomalta häirinnältä.
35. Valtioiden on estettävä lapsikauppa.
36. Lasta on suojeltava kaikelta hänen hyvinvointiaan uhkaavalta kohtelulta.
37. Lasta ei saa kiduttaa. Lasta ei saa rangaista julmalla tai halventavalla tavalla. Lapsen vangitsemisen tulee olla viimesijainen keino ja silloinkin on huomioitava hänen ikänsä mukaiset tarpeet.
38. Alle 18-vuotiaista ei saa värvätä armeijaan eikä hän saa osallistua sodankäyntiin. Aseellisissa selkkauksissa on suojeltava lapsia.
39. Valtion pitää auttaa lapsia, jos heitä on kohdeltu väärin.
40. Lakia rikkonutta lasta on suojeltava ja hänen oikeuksiaan on kunnioitettava.
41. Jos valtion oma lainsäädäntö turvaa lapselle paremmat oikeudet kuin tämä sopimus, on sitä lainsäädäntöä noudatettava.
42. Valtion on huolehdittava, että kaikki kansalliset tietävät lapsen oikeudet.
43. Tämän sopimuksen noudattamista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea.
- 44.–54. Nämä artikkelit liittyvät sopimuksen voimassaoloon ja noudattamiseen.

Tämä esite kertoo lapsen ihmisoikeuksista Suomessa sekä lapsiasiavaltuutetun toiminnasta.

Lapsiasiavaltuutetun mielestä Suomessa lasten elämään tarvitaan:

- enemmän aikuisten läsnäoloa ja vähemmän yksinäisyyttä,
- enemmän leikkiä ja vähemmän suorittamista,
- enemmän palveluita, jotka auttavat ja tukevat perheitä,
- enemmän mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi.

LAPSIASIAVALTUUTETUN TOIMISTO

Vaasankatu 2, 40100 Jyväskylä

puhelin 09 160 73986

faksi 014 337 4248

lapsiasiavaltuutettu@stm.fi

www.lapsiasia.fi

www.lastensivut.fi

ISSN 1798-3991 (painettu)
ISSN 1798-4009 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-00-3190-9 (nid.)
ISBN 978-952-00-3191-6 (PDF)

